

Prof. dr hab. Barbara Szulczewska
Instytut Rozwoju Miast i Regionów

**Recenzja osiągnięcia naukowego oraz dorobku naukowego
dr Marty Kubackiej
w postępowaniu habilitacyjnym prowadzonym przez Radę Dyscypliny Nauki o
Ziemi
i Środowisku na Wydziale Nauk Geograficznych i Geologicznych Uniwersytetu
im. Adama Mickiewicza w Poznaniu**

Informacja o Habilitantce

Dr Marta Kubacka ukończyła studia w 2010 r. na Wydziale Nauk Geograficznych i Geologicznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (kierunek Geografia, specjalność - Kształtowanie i ochrona środowiska). Tu też rozpoczęła swoją karierę naukową i zawodową. W 2012 r. ukończyła studia podyplomowe na kierunku Geoinformacja, a następnie, w 2014 r., obroniła pracę doktorską pt. „Gospodarowanie środowiskiem na obszarach cennych przyrodniczo na przykładzie Sierakowskiego Parku Krajobrazowego”. Po obronie w październiku 2014 r. została zatrudniona w Zakładzie Ekologii Krajobrazu na Wydziale Nauk Geograficznych i Geologicznych, gdzie pracuje do dnia dzisiejszego.

Habilitantka, choć realizuje typową karierę naukową i pozostaje wierna jednemu Uniwersytetowi, to umiejętnie wykorzystuje możliwości wynikające z kontaktów międzynarodowych. W okresie swojego zatrudnienia odbyła 4 staże zagraniczne w Hiszpanii, Włoszech, Szwecji i Stanach Zjednoczonych. Staże te, choć zwykle dwutygodniowe przyczyniły się do przygotowania 3 publikacji.

Ocena osiągnięcia naukowego

Ocenianym osiągnięciem naukowym, zatytułowanym „Efektywność zarządzania obszarami cennymi przyrodniczo w skali lokalnej, regionalnej, krajowej i międzynarodowej”, jest cykl, obejmujący 4 publikacje, przygotowane we współpracy z innymi autorami. Publikacje te ukazały się w wysoko punktowanych czasopismach o wysokim IF. We wszystkich przypadkach Habilitantka jest pierwszą autorką, a w trzech również autorką korespondencyjną.

Głównym celem badań, prezentowanych we wspomnianym cyklu była ocena efektywności zarządzania obszarami cennymi przyrodniczo poprzez analizę przemian struktury przestrzennej krajobrazu w różnych elementach sieci ekologicznej.

Na wstępie chcę zaznaczyć, że w mojej ocenie osiągnięcia naukowego skupię się głównie na zagadnieniach związanych z koncepcją badań, ich celem oraz ostatecznymi rezultatami, a w mniejszym stopniu na zagadnieniach stosowanych metod i narzędzi.

Osiągnięcie naukowe dr Kubackiej wpisuje się w ważny nurt badań dotyczący możliwości i ograniczeń realizacji koncepcji ochrony terenów przyrodniczo cennych poprzez tworzenie spójnych i dobrze funkcjonujących sieci ekologicznych. W Autoreferacie Habilitantka wskazuje, jak ważne dla zarządzania tymi sieciami jest monitorowanie przekształceń w pokryciu i użytkowaniu terenów chronionych w ramach tych sieci oraz izolacji obszarów chronionych poprzez rozwój zainwestowania i wprowadzania w ich obręb kategorii terenów określanych jako „tereny antropogeniczne”.

Przyjęcie założenia, że poprzez badanie przemian struktury przestrzennej krajobrazu można oceniać efektywność zarządzania obszarami cennymi przyrodniczo wydawało mi się dość ryzykowne. Jednak, skala, zakres, a przede wszystkim koncepcja badań – porównania przeprowadzone dla wielu krajów europejskich – do pewnego stopnia uzasadnia jego przyjęcie.

W bardzo ciekawej publikacji A1 *Effectiveness of Natura 2000 areas for environmental protection in 21 European countries* za przedmiot badań przyjęto obszary Natura 2000, wyznaczone zarówno na podstawie Dyrektywy „ptasiej”, jak i „siedliskowej” w 21 państwach Unii Europejskiej. Przeprowadzona analiza ujawniła, że Czechy, Słowenia, Estonia, Austria, Litwa, Rumunia, Słowacja, Hiszpania, Włochy, Portugalia, Grecja i Polska „zmagają się z postępującym zjawiskiem fragmentacji obszarów Natura 2000”, natomiast w Belgii, Irlandii, Danii i w Niemczech zjawisko to występuje w ograniczonym zakresie. Na tej podstawie Autorzy stwierdzają, że tych krajach funkcjonują skuteczniejsze narzędzia prawne, ekonomiczne i społeczne stosowane w zarządzaniu terenami Natura 2000. Wydaje się to jednak pewną nadinterpretacją. Uwarunkowania zarówno przyrodnicze, jak i społeczno-gospodarcze funkcjonowania tych obszarów nie były przedmiotem analizy. Ponadto, trzeba uwzględnić różnice w warunkach funkcjonowania i sposobach wyznaczania obszarów „ptasich” i „siedliskowych”, co również nie było analizowane. Oczywiście, istnieje duże prawdopodobieństwo, że wyprowadzony wniosek jest prawdziwy, ale raczej należy go rozpatrywać w kategoriach hipotezy. Do pewnego stopnia potwierdzają to końcowe sformułowania *Wniosków*, w których Autorzy wskazują na konieczność dalszych badań dotyczących systemów ochrony przyrody i formalnych podstaw zarządzania przestrzenią w poszczególnych krajach.

Badania prezentowane w omawianym wyżej artykule dostarczyły jeszcze dwóch interesujących i ważnych obserwacji. Pierwsza dotyczy zahamowania w latach 2006-2012 negatywnego trendu przyrostu obszarów antropogenicznych w obszarach Natura 2000. Druga, to zaobserwowany trend ubytku obszarów użytkowanych rolniczo w całym analizowanym okresie. Autorka wspomina o tych wynikach w Autoreferacie, ale nie próbuje wyjaśnić przyczyn obserwowanych zjawisk. Znacznie więcej miejsca poświęca omówieniu sposobu przeprowadzenia analiz.

W publikacji A2. *How do the surrounding areas of national parks work in the context of landscape fragmentation? A case study of 159 protected areas selected in 11 EU countries* Autorzy poddają analizie stan otulin parków narodowych. Przyjmują założenie, że ochrona zasobów przyrodniczych poprzez niedopuszczanie do ich nadmiernej fragmentacji i likwidacji powiazań przyrodniczych stanowi istotne wyzwanie dla zarządzających tymi parkami. Jest to również problem władz lokalnych, niestety, nie zawsze sprzyjających ograniczeniu inwestowania na terenach otulin. Przeprowadzone badania imponują skalą przedsięwzięcia i dają ciekawy wgląd w procesy fragmentacji krajobrazu otulin zachodzące niemal w całej Europie. Rezultatem badań jest identyfikacja następujących zjawisk: zachowanie integralności ekosystemów znajdujących się w obrębie badanych parków, rozwój zainwestowania w bezpośrednim sąsiedztwie ich granic (1 strefa) i zmniejszenie się fragmentacji wraz z odległością od granic parków (wyjątek stanowi tu: Austria, Francja i Hiszpania), ubytek terenów leśnych, brak zmian w obrębie mokradel i obszarów wodnych.

Zagadnienie rozwoju zainwestowania na obrzeżach parków narodowych jest równie interesujące, co intrygujące. Próba interpretacji przyczyn tego zjawiska, zawarta w artykule jest zbyt ogólna, aby uznać ją za przekonującą. Dla mnie otwarte pozostaje pytanie, o charakter terenów zainwestowanych – czy są to ośrodki turystyczne, drugie domy i inne tego rodzaju inwestycje, których właściciele „żyją” z atrakcji turystycznych, jakimi są w większości parki narodowe? Nieco rozczarowujące są wnioski płynące z przeprowadzonych badań.

Sprowadzają się one do ogólnych stwierdzeń na temat zagrożenia, jakie dla parków narodowych niesie fragmentacja krajobrazu otulin oraz konieczności przeciwdziałania temu zjawisku.

Badania opublikowane w dwóch następujących artykułach poświęcone są nie tyle ocenie efektywności zarządzania, co wypracowaniu metod analizy zmian w pokryciu i użytkowaniu terenów w czasie i z uwzględnieniem różnych skal tych analiz.

Formalnie, prezentacji metody poświęcona jest tylko jedna publikacja - A3. *Searching for optimal solutions in a landscape fragmentation assessment: A case study from Poland – identification of spatial data and methods*. Głównym celem prezentowanych w niej badań było, jak stwierdza sama Habilitantka, *opracowanie optymalnego rozwiązania GIS...* I taki też był efekt: opracowano metodę pozwalającą na ocenę spójności sieci ekologicznej oraz stopnia fragmentacji krajobrazu z uwzględnieniem - trudnych do objęcia analizami - elementów liniowych. Jest to odpowiedź na potrzebę monitorowania spójności obszarów cennych przyrodniczo, która to spójność decyduje o przetrwaniu tych obszarów i zachowaniu ich różnorodności biologicznej.

Za publikację o charakterze metodycznym uważam również A4 *Tracking spatio-temporal LULC changes in key ecological network elements using fragmentation metrics and a custom raster-based approach: a multi-scale study from Poland*. Jej Autorem niekoniecznie chodzi o stwierdzenie, w jaki sposób i w jakim stopniu zmieniły się obszary należące do sieci ekologicznej województwa wielkopolskiego. Ich uwaga skupiona jest na zastosowanych metodach i na możliwości wykorzystania konkretnych metryk krajobrazowych do badania zmian w pokryciu i użytkowaniu terenów znajdujących się w obrębie sieci ekologicznej. Nowością w tym podejściu jest jednoczesne prowadzenie analiz w różnych skalach przestrzennych. Ważnym rezultatem tego badania jest także wskazanie, które metryki lub ich konfiguracje nie dostarczają potrzebnych danych, a jedynie powodują „szumy informacyjne”. Wyraźnie dowodzą tego wnioski sformułowane w artykule, a także sposób opisu tego badania w Autoreferacie.

PODSUMOWANIE: Badania przedstawione jako osiągnięcie naukowe są bardzo efektowne, wykorzystują nowoczesne narzędzia i technologie. Są ważne dla rozwoju metodyki identyfikacji i oceny przekształceń krajobrazu oraz zagospodarowania terenów przyrodniczo cennych. Niewątpliwie mają także dużą przydatność praktyczną. Nie mam jednak przekonania, że ich celem jest istotnie ocena efektywności zarządzania obszarami cennymi przyrodniczo. W mojej opinii na plan pierwszy wysuwają się tu kwestie metodyczne badania przemian pokrycia i sposobu użytkowania terenów w obrębie obszarów cennych przyrodniczo i ich stref buforowych. A zatem osiągnięcie naukowe dotyczy wypracowania metody oceny tej efektywności, a nie jej oceny. Kwestie metodyczne zdają się dominować nad problemami zarządzania, nawet wówczas, gdy nie są one deklarowanym celem badań. Lektura Autoreferatu zdaje się potwierdzać tę tezę. Habilitantka wyraźnie akcentuje kwestie metodyczne, natomiast mniej uwagi poświęca wyjaśnieniu przyczyn identyfikowanych przekształceń krajobrazu w obrębie sieci ekologicznej.

Po raz kolejny w ocenie osiągnięcia naukowego mam też problem z ustaleniem, co jest rzeczywistym wkładem osoby przedstawiającej wniosek, a co pozostałych współautorów. W niewielkim stopniu wątpliwości te rozwiewają oświadczenia współautorów. Tak jest zawsze przy habilitacjach „z cyklu”, kiedy cykl zawiera publikacje wieloautorskie. Choć muszę wyraźnie podkreślić, że w tym akurat przypadku na zdecydowaną korzyść dr Kubackiej przemawia to, że jest ona zawsze pierwszym autorem. Przyjmuję zatem jej interpretację osiągnięcia zapisaną w Autoreferacie.

Ocena dorobku

Trzeba przyznać, że Autoreferat przedstawiony przez Habilitantkę jest niezwykle syntetyczny. Z jednej strony doceniam takie podejście. Dr Kubacka nie stosuje autopromocji, przedstawia jedynie „suche fakty” i w bardzo nielicznych momentach wskazuje na ich znaczenie jako swojego dorobku. Z drugiej jednak strony, w Autoreferacie wyraźnie brakuje własnej interpretacji rozwoju kariery naukowej i zawodowej. Jedynie pośrednio można się dowiedzieć, czym jeszcze, oprócz zagadnień prezentowanych w osiągnięciu naukowym, zajmowała się Habilitantka.

Z zestawienia dotyczącego staży naukowych oraz można wyłuskać informację, że dr Kubacka zajmowała się problematyką adaptacji do zmiany klimatu w skali regionalnej, czego wyrazem jest wieloautorska publikacja pt. „Italy vs. Poland: A Comparative Analysis of Regional Planning System Attitudes toward Adaptation to Climate Changes and Green Infrastructures” Sustainability, 2023.

Z kolei, w informacji, która mówi o udziale w ekspertyzie zleconej przez Wojewódzkie Biuro Planowania Przestrzennego (patrz: punkt współpraca z otoczeniem społecznym i gospodarczym) dr Kubacka wskazuje także na swój udział w przygotowaniu nowej regionalizacji fizyczno-geograficznej Polski.

O pełnym zakresie naukowych zainteresowań Habilitantki można wnioskować jedynie na podstawie spisu jej publikacji. Te, oprócz zasadniczego problemu wskazanego w ramach osiągnięcia naukowego, dotyczą takich zagadnień, jak: regionalizacja fizyczno-geograficzna, rolnictwo jako zagrożenie obszarów cennych przyrodniczo, zarządzanie obszarami cennymi przyrodniczo, adaptacja do zmiany klimatu.

Łącznie, po uzyskaniu stopnia doktora, Habilitantka opublikowała 29 artykułów lub rozdziałów w monografiach, z tego 3 pozycje zostały przygotowane samodzielnie. Trzeba jednak dodać, że 11 tych prac, to kolejne charakterystyki regionów fizyczno-geograficznych

Brak odniesienia do tych prac - a w zasadzie problemów w nich podejmowanych - w Autoreferacie uważam za jego istotny mankament, zwłaszcza w sytuacji, gdy zdecydowana większość publikacji jest wieloautorska.

UDZIAŁ W ZESPOŁACH BADAWCZYCH: Po uzyskaniu stopnia doktora Habilitantka brała udział w 2 projektach badawczych

- 2015-2018 międzynarodowy projekt realizowany przez 3 uniwersytety: University of Eastern Finland, Girona University i Uniwersytet im. A. Mickiewicza, zatytułowany „ON THE WAY TOWARDS A LOW-CARBON SOCIETY - Increasing professionalism in land use and landscape management within climate change”: dr Kubacka była wykonawcą projektu.
- 2021-2025 - grant Narodowego Centrum Nauki Sonata pt. „Wpływ gospodarki przestrzennej na efektywność zarządzania siecią przyrodniczą w skali lokalnej, regionalnej, krajowej i międzynarodowej”; dr Kubacka była kierownikiem i głównym wykonawcą projektu. Z rozwoju sytuacji można wnioskować, że ten projekt był bezpośrednio powiązany z koncepcją habilitacji.

STAŻE NAUKOWE: dr Kubacka odbyła 4 staże naukowe.

- 2021 - staż naukowo-dydaktyczny w Department of Geography, Girona University, Hiszpania (Erasmus+).
- 2022 - staż naukowy w Dipartimento di Agraria, Sezione di Ingegneria del Territorio, University of Sassari, Włochy.

- 2023 - staż naukowy Department of Earth Sciences, Natural Resources and Sustainable Development, Uppsala Universitet, Szwecja.
- 2024- staż naukowy w SCALE Lab, Department of Geography, University of California, Santa Barbara, USA.

Stáže te były ściśle powiązane z projektami badawczymi realizowanymi przez Habilitantkę i w efekcie przyniosły 3 ważne publikacje. Świadczy to dobrze

WYSTĄPIENIA NA KRAJOWYCH LUB MIĘDZYNARODOWYCH KONFERENCJACH NAUKOWYCH

Po uzyskaniu stopnia doktora, Habilitantka była autorką lub współautorką 16 wystąpień na konferencjach naukowych, z czego 8 – to konferencje międzynarodowe. Problematyka tych wystąpień uzupełnia informacje o zakresie zainteresowań naukowych dr Kubackiej. Oprócz kwestii stanowiących przedmiot jej osiągnięcia naukowego, w wystąpieniach konferencyjnych pojawia się problematyka badań społeczności lokalnych w parkach krajobrazowych, sozologicznych baz danych i możliwości ich wykorzystania, znaczenia planowania przestrzennego w adaptacji do zmiany klimatu oraz w ochronie terenów przyrodniczo cennych, struktury krajobrazu.

KOMITETY REDAKCYJNE /RECENZJE:

Habilitantka jest docenianym recenzentem, przypuszczam, że zaangażowanym także z uwagi jej dobre rozeznanie w stosowaniu metod geoinformacyjnych, niezbędnych w prowadzonych obecnie badaniach dotyczących zmian w zagospodarowaniu przestrzennym oraz przemian krajobrazu. Do tej pory opracowała ona 28 recenzji dla renomowanych czasopism - 22 dla czasopisma Ecological Indicators oraz 6 dla czasopisma Land Use Policy.

CZŁONKOSTWA W ORGANIZACJACH I TOWARZYSTWACH NAUKOWYCH

Od 2014 r. dr Kubacka jest członkiem International Association for Landscape Ecology i członkiem grupy roboczej: 3D Landscape Metrics; jest także członkiem Polskiej Asocjacji Ekologii Krajobrazu.

PODSUMOWANIE. Bardzo trudno ocenić dorobek naukowy dr Kubackiej na podstawie przygotowanego przez nią Autoreferatu. Ten jest bowiem skoncentrowany na przedstawieniu osiągnięcia naukowego i pomija pozostałe dokonania. Można się zatem odnieść jedynie do „dokonań formalnych”, za które uznaję udział w projektach, w tym uzyskanie grantu NCN, cztery staże zagraniczne, z których trzy zaowocowały przygotowaniem publikacji oraz opracowanie 29 publikacji.

Dydaktyka

Habilitantka nie podaje pełnego wykazu prowadzonych przez nią zajęć dydaktycznych. Skupia się na tych, dla których sama przygotowała programy. Są to następujące przedmioty: SIG w badaniach środowiska, Modelowanie emisji do środowiska, Zarządzanie kryzysowe, Geoinformacyjny system wspierania decyzji środowiskowych, Ekomarketing.

Dr Kubacka jest także członkiem Rady Programowej kierunku Zarządzanie środowiskiem oraz Hydrologia, Meteorologia i Klimatologia – studia inżynierskie.

Ponadto, dr Kubacka była promotorem 24 prac licencjackich oraz 2 prac inżynierskich. Za swoją pracę dydaktyczną dwa razy uzyskiwała nagrodę Praeceptor Laureatus (2023 i 2025)

Współpraca z otoczeniem społecznym i gospodarczym

Jedyna informacja o takiej współpracy mówi o udziale Habilitantki w przygotowaniu ekspertyzy pt. „Zakres i kierunki inwentaryzacji krajobrazów priorytetowych wraz

z identyfikacją zagrożeń oraz rekomendacjami i wnioskami dotyczącymi ochrony i kształtowania krajobrazu województwa wielkopolskiego". Ekspertyza ta opracowana w latach 2018-2019, została zlecona przez Wojewódzkie Biuro Planowania Przestrzennego na potrzeby sporządzenia „Audytu krajobrazowego województwa wielkopolskiego”.

Konkluzja

Osiągnięcie naukowe w postaci cyklu 4 publikacji, przedstawionych przez dr Kubacką, stosownie do art. 219, ust. 1, pkt. 2 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce 2018 r. ze zmianami, uznaję za znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o Ziemi i środowisku. Pozostałe dokonania dr Kubackiej, w tym dorobek naukowy, powiększony po uzyskaniu stopnia doktora, uważam za wystarczający jako spełnienie oczekiwanych kryteriów. Wnioskuje zatem o nadanie dr Marcie Kubackiej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk ścisłych i przyrodniczych, w dyscyplinie nauki o Ziemi i środowisk

Warszawa 9 kwietnia 2026